

національного кіномистецтва. Широке визнання і славу режисерові забезпечили кінострічки «Ніч коротка» (1981, Національна премія України ім. Тараса Шевченка), «Які ж були ми молоді» (1986), «Розпад» (1989, перший ігровий український фільм про чорнобильську трагедію).

Михайло Олександрович є академіком-засновником Національної академії мистецтв України (1997). Понад 15 років очолював Національну спілку кінематографістів України, обирався народним депутатом Верховної Ради СРСР, упродовж всього часу своєї життєдіяльності всебічно сприяє розвитку українського кінематографа. Результати його громадської і професійної діяльності високо поцінуються державою. Він — лауреат Національної премії України ім. Тараса Шевченка (1986), Республіканської премії ЛКСМУ ім. М. Островського (1982), нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (1996), удостоєний почесного звання «Народний артист України» (2000).

Михайло Беліков не припиняє активної творчої діяльності. Серед фільмів останніх років — «Святе сімейство» (1997) та «Золота лихоманка» (2002). Творчі здобутки кінорежисера відзначені численними нагородами вітчизняних та міжнародних фестивалів і конкурсів.

БОГДАН КОЗАК (До 70-річчя від дня народження)

«Навіщо нам сьогодні Заньковецька?» — з такого, майже риторичного запитання студентки театрального інституту починалася двадцять п'ять років тому вистава-лекція, підготовлена співробітниками Музею театрального, музичного та кіномистецтва України. Форма відповіді, яку запропонувала авторка сценарію тієї вистави (на ті часи — старший науковий співробітник театрального відділу музею, а сьогодні — директор меморіального музею Марії Заньковецької Н.Г. Бабанська), вкладалася у діалог великої актриси з різними особистостями (переважно — чоловіками), які траплялися на її шляху — братами Тобілевичами, Вс. Мейєрхольдом, О. Суворіним, Л.М. Толстим, А.П. Чеховим... Звичайно ж, окремим рядком і з окремою інтонацією звучали такі зворушливі і водно-

час такі гіркі і болісні стосунки М. Заньковецької з Миколою Садовським...

У перших прем'єрних показах, що відбулися у вітальні театрального музею та на сцені Будинку актора, «від Марії Заньковецької» діалог підтримувала актриса, яка вже на той час була певним сценічним уособленням її іпостасі в українській культурі — Лариса Кадирова. А від чоловіків, які зустрічалися на її творчому шляху та в особистому житті, виступав її партнер по багатьох виставах Львівського театру імені М. Заньковецької — Богдан Козак.

Мені було 24 роки. Я була студенткою заочного відділення театрального інститу-

ту і на той час вже майже рік працювала в музеї. Переживши, як і більшість дівчат, шалене бажання стати акторкою, із задоволенням студіювала історію театру, поринаючи паралельно у таїну музейних рукописів і старовинних фотокарток, поступово відкриваючи для себе чарівність спілкування із старовинними парсунами. Тобто, як вважали мої старші колеги, була блискучою кандидатурою на роль «студентки» в музейній виставі. Отже, спочатку все було добре. Ми із моїм безпосереднім начальником, завідувачкою театрального відділу музею Галиною Михайлівною Галабутською, яка й у виставі виступала в ролі наставника студентки, ретельно вивчили свій текст, відшліфували усі репліки, окремі вставки, вірші, наше переміщення по сцені і... почали чекати «справжніх» акторів зі Львова. Чесно кажучи, я майже не хвилювалася (справа в тому, що на той час бурхливі події особистого характеру відсували на другий план усе інше). Але (нехай мені тисячу разів пробачить шанована Лариса Миколаївна Кадірова), коли вона з Богданом Миколайовичем нарешті прибули, навіть я не могла не помітити якесь особливе пошвавлення серед виключно усього жіночого персоналу музею, який, навівши «марафет», стрімко майнув дивитися саме на Козака.

Він декламував вірші, він читав листи у нашій виставі, він проживав усі характери та перипетії долі, які тим чи іншим чином єднали кожного з його персонажів з великою актрисою. Потім — мило кокетував з усіма жінками і водночас вів серйозні розмови з питань пошуку та збереження архівних матеріалів. Він прекрасно бачив (цікаво, пам'ятає чи ні?), що я була чимось пригнічена... Не розпитував, не жалів, один тільки раз промовив: «Дитинко, не переймайся, все буде добре, повір...». Я й досі бережу ті напівстерті папірці, написані рукою Богдана Миколайовича, які промовляють сьогодні не тільки рядками листів і віршів з тієї давньої вистави до моєї героїні, а й якимось особливим співчуттям і розумінням. Таким, яке завжди приваблювало не лише Марію Заньковецьку, а й продовжує приваблювати та підтримувати, мабуть, усіх інших жінок...

Не буду брати на себе сміливість писати про Б. Козака-актора, бо майже не мала можливості спостерігати його на рідному для нього кону у театрі імені М. Заньковецької і не так уже багато бачила під час гастролей на київській сцені. Але не можу не згадати про дивовижний дар цього артиста як читця, про тембральні переливи його голосу, який чи то занурюється у потаємні глибини душі, чи то з присмаком гіркоти і суму завіює Франковим листям, чи то разом із старовинними хоральними співами переносить у давні часи, навертаючи на роздуми про плинність почуттів і самого життя. Цей голос неможливо сплутати ні з яким іншим. Впевнена, що саме завдячуючи присутності голосу Богдана Козака набули особливого художнього «звучання» багато передач на радіо і телебаченні.

Мабуть, не буде перебільшенням й те, що останні майже десять років театрознавча спільнота України не перестає дивуватися тій енергії та завзятості, які демонструє Богдан Миколайович на посаді декана факультету культури і мистецтв Львівського національного університету імені Івана Франка. Ще у 1999 році, започаткувавши спочатку на грані авантюри кафедру театрознавства та акторської майстерності, він, попри всіляку критику, яка лунала з вуст окремих метрів-театрознавців, не тільки не відступив від неї, а й довів корисність її органічного співіснування у структурі філологічного факультету одного із найстаріших і найпрестижніших навчальних закладів України.

Неможливо навіть уявити робочий графік Б. Козака в університеті, якщо не знаходишся безпосередньо у тому шаленому вирі безкінечних консультацій, засідань, уроків майстерності, гомоні запитань-відповідей, сперечань, емоційних сплесків, що час від часу перетворюються на справжній шквал. Мені довелося, ні, пощастило! майже на місяць поринути у те енергетично-вибухове середовище. І сьогодні розумію, що без керівництва, ба, ні — витонченої режисури Б. Козака, яка майстерно створює конфлікт, щоб через мить мудро владнати ту чи іншу ситуацію і переможно поставити крапку у цьому конфлікті, важко вже сьогодні уявити кафедру і факультет.

З Богданом Миколайовичем цікаво обговорювати вистави, книжки, разом спостерігати і поринати у будь-які мистецькі події, комфортно і легко обговорювати життєві негаразди чи то ділитися щасливими подробицями сімейного життя. З ним навдивовижу цікаво блукати вуличками Львова, весь час дивуючись не тільки тим, як він, «розчиняючись» у перехрестях-перетинах міста, залишається при цьому помітною фігурою. «Привіт, привіт!, па-па, па-па!» — постійно лунає з кав'ярень, книгарень, з вуст тих, хто виринає на шляху стрімкого маршруту Б. Козака у будь-якій частині Львова, кореспондуючи усмішки, зацікавлені погляди, шанобливі рукостискання...

Знаю, що, незважаючи на безліч справ, метушню буднів і всіляких подій, нових знайомств і суто ділових зустрічей, він береже у лабіринтах пам'яті ті особливо серйозні й інтимні речі, що допомогли і допомагають йому бути тим, ким він є. Пам'ятає і виявляє особливо шанобливе ставлення до давніх друзів і учителів, повагу до колег, безмежну любов до своїх рідних — дружини, дітей, онуків. Якоюсь мірою це стало запорукою того, що навколо Б. Козака ви майже ніколи не зустрінете випадкових і нецікавих людей.

Примружені, з хитринкою очі, які бачать значно більше, ніж можна собі уявити, вишукані манери (але, ні в якому разі, не манірність!), шляхетність і гідність у спілкуванні з будь-ким, уміння переконати і, врешті-решт, уміння просто уважно вислухати і зрозуміти співрозмовника... Можна ще багато гарного сказати про Вас, Богдане Миколайовичу. Тож недарма і моя родина має за честь спілкуватися з Вами. Сподіваюсь, що впродовж ще багатьох років зможу ставити Вам не лише риторичні запитання.

Наталія ВЛАДИМИРОВА

*доктор мистецтвознавства,
учений секретар відділення теорії та історії
мистецтв НАМ України*